

Factsheet Omwonenden

1 Kern

- Zoals de Gezondheidsraad heeft aanbevolen, wordt diepgaand onderzoek gedaan naar de mate waarin omwonenden van agrarische percelen worden blootgesteld aan gewasbeschermingsmiddelen.

2 Achtergrond

- In de brief van 18 februari 2014 (Kamerstuk 27 858, nr. 230) heeft het kabinet acties aangekondigd in reactie op het advies van de Gezondheidsraad over mogelijke gezondheidsrisico's bij omwonenden door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.
- De Gezondheidsraad had zich op verzoek van het kabinet gebogen over de vraag of omwonenden van landbouwpercelen kans op gezondheidsschade lopen door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De Gezondheidsraad kwam tot het volgende advies:
  - Er is voldoende reden voor blootstellingsonderzoek onder omwonenden, omdat in ons land hiernaar nauwelijks onderzoek is verricht en buitenlandse onderzoeken niet zonder meer vertaald kunnen worden naar de Nederlandse situatie.
  - De toelatingsbeoordeling uit te breiden met een beoordeling van het risico voor omwonenden.
  - Vooruitlopend op de uitkomsten van het blootstellingsonderzoek wordt aanbevolen om maatregelen te nemen die de blootstelling van omwonenden kunnen verminderen (geïntegreerde gewasbescherming, klachtenstructuur, versterkte handhaving, spuitvrije zones).

3 Uitvoering aanbevelingen Gezondheidsraad

- Sinds 2016 loopt in opdracht van IenW, met 50% medefinanciering LNV, een grootschalig meerjarig blootstellingsonderzoek bij omwonenden van bollenteeltbedrijven. Het RIVM coördineert een onderzoeksconsortium. Dit onderzoek is nog in uitvoering en de verwachting is dat het rapport voor het einde van dit jaar aan de Kamer kan worden aangeboden. Daarbij zal ook moeten worden ingegaan op welke wijze invulling wordt gegeven aan de destijds toegezegde vervolgfase om ook de blootstelling vanuit de fruitteelt te onderzoeken. Over de opzet van dit onderzoek is de Kamer geïnformeerd met de brieven van 18 februari 2014 (Kamerstuk 27 858, nr. 230) en 18 mei 2015 (Kamerstuk 27 858, nr. 311).
- Het veldwerk is afgerond. Enkele kentallen: ruim 5.700 monsters van urine, huisstof, lucht, planten en aarde, 40 telers en 194 omwonenden namen deel aan het onderzoek op acht locaties. Per locatie werden er twee tot drie meetrondes uitgevoerd, verspreid over twee jaar.
- In opdracht van VWS wordt een gezondheidsverkenning uitgevoerd, om te kijken naar een eventuele relatie tussen gezondheidsproblemen en agrarische activiteiten. De verwachting is dat het rapport van deze verkenning voor de zomer kan worden aangeboden aan de Kamer.
- In het advies van de Gezondheidsraad werd verwezen naar een nieuw gemeenschappelijk Europees model voor de beoordeling van de risico's voor, onder andere, omwonenden. Dit model is inmiddels ingevoerd en wordt door het Ctgb gehanteerd bij de beoordeling. Met dit model heeft het Ctgb ook een selectie van eerdere toelatingen beoordeeld. De conclusie was dat de tot dan toe door Nederland gebruikte modellen voldoende beschermend bleken te zijn.
- Het kabinet werkt samen met de sector aan de verduurzaming van de landbouw, waaronder het meer toepassen van geïntegreerde gewasbescherming en minder inzet van gewasbeschermingsmiddelen. Er is voorzien in een klachtenstructuur. Strengere eisen aan driftarme spuittechnieken tegen verwaaiing van gewasbeschermingsmiddelen en voorschriften voor bredere teeltvrije zones gelden via het Activiteitenbesluit sinds 1 januari 2018. De strengere eisen aan spuittechnieken gelden nu voor het hele perceel in plaats van alleen langs oppervlaktewater. Deze aanscherping is bedoeld ter bescherming van het oppervlaktewater maar zal ook ten goede komen aan de omwonenden.

4 Onderzoek in de Verenigde Staten

- In de brief van 17 november 2017 (Kamerstuk 27 858, nr. 409) heeft de minister van LNV (mede namens u en de Minister voor Medische Zorg en Sport) gereageerd op het verzoek van de Kamer om te worden geïnformeerd naar aanleiding van een publicatie in Nature op 29 augustus 2017 over een studie die is uitgevoerd in de Verenigde Staten (California; San Joaquin Valley). Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) heeft de studie beoordeeld en kwam tot het oordeel dat de situatie in de Verenigde Staten niet vergelijkbaar is met de situatie in Europa en specifiek die in Nederland, omdat:
  - De landbouw in de VS veel grootschaliger is.
  - De gewassen verschillen.
  - De wijze van gebruik kan sterk verschillen. Zo gelden in Nederland bepaalde eisen aan het verminderen van verwaaiing van middelen (drift).
  - In het rapport is niet vermeld welke actieve stoffen of middelen zijn gebruikt en in welke gebruikskonzentraties.

5 Krachtenveld

Nationaal

- Het blootstellingsonderzoek is zorgvuldig opgezet met een maatschappelijke (met o.a. belangengroepen voor omwonenden) en een wetenschappelijke klankbordgroep. Daarmee is breed draagvlak gecreëerd voor dit onderzoek, inclusief het jarenlange geduld moeten hebben op de uitkomsten.
- De verwachting in de Kamer kan zijn dat na de 1^e fase (bollenteelt) in 2019 wordt gestart met een zelfde meerjarig onderzoek bij de fruitteelt. Het is echter de bedoeling dat in 2018 wordt bekeken welk vervolgonderzoek nodig is op grond van de resultaten van de 1^e fase van het onderzoek.

Europees

- De toelating van gewasbeschermingsmiddelen is Europees geharmoniseerd. Als uit het blootstellingsonderzoek zou blijken dat de blootstelling groter is dan het Europese model berekent, dan kan dit leiden tot aanbevelingen om het model aan te passen en dat zou dan op Europees niveau moeten gebeuren.

Te verwachten vragen:

- Bent u bereid om alvast voorzorgsmaatregelen te treffen om omwonenden te beschermen, bijvoorbeeld door een grote teeltvrije zone?
- Waarom is een blootstellingsonderzoek nodig als bij de toelatingsbeoordeling inmiddels het risico wordt meegenomen met behulp van een Europees geharmoniseerde methode?
- Wanneer is het onderzoek in zijn geheel afgerond, dus inclusief de fruitteelt?